

TIDEVARVET

9 ARG.

Nr 20

16 MAJ

1931

TIDEVARVET

den 16 maj 1931 innehåller:

Riksdagen inför lösdriverlagen
Ledande artikel.

Från arbetarskydd till tullar
på frukt.

Småskoleseminarierna.

En europeisk arbetares
Amerika.

Bokanmälan av Anna Lenah Elgström

Händelsen tilldrar sig på bad-
orten Touquet i Frankrike
av Elsie Reuter-Wall-Meier.

Tankar inför mitt barnbarn
av Farmor.

Logik —

prövad av Devinez.

OM VI FA NAGON EFTERVARLD, komma vi troligen att te oss underliga för densamma. Vi samtida se för våra ögon att tendenser och handlingar som upphäva och motverka varandra dock faktiskt rymmas inom samma mänskliga, samma folk och samma dag, i en grad som eftervärlden kommer att vägra acceptera som möjlig. Förbyllad skall den leta efter de tysta och intima förklaringar till motsäelserna som måste ha gått förlorade för den. Vi veta kanske var den privata fegheten, hämndlystnaden, ärelystnaden, kvinnan, fordringsägaren eller bardomskomplexet kommer in och böjer av den logiska inriktningen i en statsmans handlande. Vi känna något av kasten och motkasterna i atmosfären och i vårt eget hjärta. Därför förundras oss just ingenting.

Men hur ska den framtida histo-

riskern finna någon ordning och reda i vårt handlande och hur ska han fatta vad vi menat med det hela? Han kanske kommer att likna oss vid barn som veta att de måste lösa en uppgift till skolan med risk att bli ohjälpligt efter men duka under för tjustringen att släpa på bakgården hela eftermiddagen?

Låt oss dock tro att han kommer att bättre se den väldiga nödvändigheten som pressade sig fram genom våra motsägelser, mothugg och inkonsekvenser!

HUR SKALL HAN FÖRLIKA

Västeuropas och Amerikas hat och förakt mot Ryssland med det faktum att den ryska planhushållningen är en idé som sysselsätter alla dem vilka söka orsaker och lösnig i den borgerliga världens ekonomiska kris. Ty så är det. Man kan nästan månad efter månad märka hur kravet stiger på planhushållning inom kontinentala gränser eller efter planetariska mått. Det är samma sak då det är fråga om teoretiska utredningar eller om praktiska förslag hur man skall göra en början. Det märks hur det blir alltmer och mer självfallet, att tänka världen som enhet, ägningen det är fråga om att samla in världens kreditgivning under en gemensam plan eller att inrätta internationell spannmålsbank. Det är en ny ton, en ny syvning och vidd i tankandet, som skapar nya ord och nya mått. Kapitalismens generalstab har börjat efterlämna fiendekommunistens strategiska metoder.

(Forts. å sid. 2).

Krigsmålad konvoj.

Prosadikt av Harry Martinson.

I det stora kriget gick vi i en konvoj över Nordjön. Kröp mot Kirkvall. Stenholören hängde mittals akterut. Och svärmor med mäs.

Bländvita mota av mäs. Mäs. Mäs. Som badade i vår rök. Doko upp och ner i den. Vi gingo västerut.

Krigsmålad med ränder på skroven. Blått. Vitt. Blått. Vitt. Kvadrater, kuber, prismor. Färgen flyter in i horisonterna då. Går ihop med havet, vilseleder fienden.

56 fartyg — kontraband — smyga under horisonterna. Gömma sig i havshimmelns flikar, krypa in under de vita låga molnen, torra, förrisa sig för ögat. Osynliga på havet.

När en ubåt går fram i havsvattnet är den som en blank bak. Den är mörk vatten-glansande plåt. Den är en spöke. Den är en cylind. Klyver sjöarna tyst och en val. Tar manteras läbbiga gassar på nos. Och drivtingen trasslar sig om dess enda stag, det blir grönt. Och grön tåg viras omkring däckskanonen. En gröppdyrd mördare dok blir ubåten. Riktad av en stor osynlig mördare. Riktad av högsta sjökommandot.

Som loppor leve tjuv människor inne i dolkens skatt. Den visar fram i drivtingen. I en spolföring kaptel fara människor omkring i det stora vackra havet, för att mördra. Döda. Sänka.

Och åttan driver havet horisonternas vita skyar i vill. Driver dem runt på himmelns bestått. Vita sliga hjortar drivas ut till horisontens luftiga betesmarker. Oändligheten drötte skifrar och avdelar sig mjukt, efter vindarnas system, efter de mjuka, starka krafterna i världen.

En torped på väg mot ett fartygs hjärta är ingenting att se. En strimma i vattnet bara. 49 knops fart. Stilla, tyg gång i submarint läge.

Den krossar sin näsa och ränner in i plåtarna. Plåtår som är målade i kul-

ber, prismor, kvadrater. Som gå ihop med moln och hav och skyar.

Den slungar sin laddning in i pannrummen. Spränger de stora pannorna — och långan skrävar. Skrävar! Skrävar ut! Går ihop, snövit, skumvit. Inblöjer allt, går ihop med molnen, skynna, horisonterna.

Eldarna ligga på dunkarna, hänga över eldarna, med köttet bortkört från femmarna, med snövita skallar, snövita ben, renkotta av ångan som puffar upp sig och bolmar vit som om havet hade heta källor.

Fartyg på fartyg i konvojen: den grönpudrade dolken från högsta kommandot ramar dem, de sänka i havet, högttrycks pannorna skräva. Skräva det skrävnet. De springande pannorna skräva 980 mil från land! Och eldarna på sina poster kokas till skelett. Snövita skelett.

Vrakspjällor efter en sänkt konvoj bruka flyta omkring länge. De vända sig i alla riktningar på havet, krypa in under horisonterna, söka hjälp för sina sårade som klamma sig fast vid de randmålade delarna.

Dessa vrakspjällor efter en sänkt konvoj är målade med vilsledande kuber, kvadrater, prismor och deras färger ingå i molnen, horisonterna, vattnet.

En man hänger döende, stönande över en plankas tusen mil från land. En plankas målad i blått och vitt, i blått och vitt.

Där kommer lite tung drivande. Där kommer en konservekruka kastad från ett fartyg. Den som drivit omkring i sju dygn ser dem som sjölar, som systar, som mödrar som kommit ut på göta honom lättare att komma mot land.

Hans plankas flyter vidare med honom. Han nickar åt konservekrukan, flyter vidare, nickar i golströmmen och uppdröckes aldrig. En plankas målad i blått och vitt, i blått och vitt. Det är tusen mil till land.

Vad har hänt?

STOCKHOLM HAR VÄLDIG BORGSMÄSTARE och därvid skänkt de flesta rösterna åt borgmästare Gummar Fant i Nyköping, som med 3,631 röster segrade över den av högern hastigt utkorade närmaste motståndaren, rådmann Frans August Lind. Motivet för detta val har varit: frihet från partiolitik, vilket tolkats olika allierade de olika partiernas syn. I alla fall vägar man konstatera, att borgmästare Fant, om han blir utnämnd av kungl. maj:t, kommer att hållas välkommen av representanter för flera än ett parti.

FRÅGAN OM NEUTRALITET I samhällsfrågor har i ö, under veckans lopp blivit belyst på flera sätt, låtorika i sitt slag. Dagens Nyheter studentdiskussion pr radio har av Svenska Dagbladet angripits som oömlständig politisk propaganda för nationalsocialister och kommunister, en propaganda för vilken radiotjänst borde hålla sig för god. Om till och med en diskussion från så olika utgångspunkter som denna skall anses som propaganda, man fråga sig, vilka meningssubtyper som undgå denna förhålliga rubrik. Ett utmärkt exempel på de samhällsbevarande åsikterna särställning som enda säkra neutralitet.

PARTISKT HELLER NEUTRALITET var också temat för interpellationsdebatten i andra kammaren på fredag, då socialministern besvarade hr Öhmans fråga angående myndigheternas åtgärder i Halnstad-konflikten. Socialministern framhöll ordningens upprätthållande

som samhällsbyggnaden framför andra, lika angelägen för arbetare som arbetsgivare, stat och kommun. Vederborde i Halnstad hade inte heller företaget sig något, som inte tillhörde deras rätt och plikt att hålla ordning, ansåg socialministern, medan hr Öhman påpekade det partiska i att strejkbrytarna fått bära vapen och hr Lindquist framhöll fridlysningen av Hamnströdet till de arbetsvilliga skydd som en partigandets brandfackla. Efter sedvanlig nedklubbning av hr Kilborn för hans omöden om myndigheterna, slutade debatten utan att ha fört fridgå vidare.

BORGSMÄSTARE LINDHAGEN'S INTERPELLATION angående allmän folkrostriktion inför avrustningskonferensen besvarades samtidigt i första kammaren av statsministern, som bl. a. sade, att en folkrostriktion i denna sak för det första av rent praktiska skäl vore ogenomförbar, därför att man inte kan plocka ut någon särskild fråga, som kan besvaras med ja eller nej. Men att de svenska delegaterna oberoende av någon folkröstning säkert komme att känna den enhälliga folkopinionen bakom sig, att en allmän nedrustning i världen är önskvärd.

DE ANGERMANLANDSKA FÖRKAMPARNAs för denna opinion, värnpliktsvägrarna från Härnösand, ha genom en deputation på åta pojkar under ledning av kyrkoherde Lundgren, uppvakttat statsministern.

På måndagen var ett protestmöte anordnat i Auditorium med tal bl. a. av två av de unga vägrarna, åhörda med stort intresse. Det nationalsocialistiska bråket efter mötet har i en del tidningar tillskrivits »freds-möstestälares och kommunisters, med den som var ögonvittne till händelserna förr måste beundra tillämpningen från dessas sida mot de ständiga mötesställande bråkastarna, vilkas dumhet börjar gå väl långt. Men vad är allt detta mot de fruktansvärda underrättelser, som nu, i pressläggningssögonblicket, meddelas från Adalen!

De obotfärdigas förhinder

eller "det underbara organspelet".

Ännu en gång har riksdagen avslagit den kommunistiska motionen om utredning sunder vilka villkor företaget av abort må vara tillåtet samt att förslag till sådan lagstiftning och sådana ändringar må föreläggas riksdagen.

Svenska riksdagen är underbar. På denna fråga som lidelsefullt upprör tiden, offras i första kammaren ej ett ord och i andra lysnäs högst trettio personer med förolämpad min på prof. Lundstedts mycket sakkunniga inlägg.

Utskottsbetänkandet ger en historik, av vilken framgår, att år 1921 — således för tio år sen — ett enhälligt utskott och dito riksdag konstaterat, »att det är uppenbart att hela frågan om lagens förhållande till fosterfördrivningen bör så snart ske kan från grunden underkastas en sorgfällig omprövning». Men som denna dröjde, förändrades kommunisterna att göra en framstöt vid 1927 års riksdag. Utskottet hänvisade till 1921 års uttalande och strök under, att utredningen borde företagas så skyndsamt som möjligt. Första kammaren fällde förslaget

och motionen kom igen 1928. Lagutskottet vidhåller visserligen sin förre ståndpunkt men betonar nu att utredningen icke får vara förtultningslös. Endast vid svårt nödått kan ett avbrytande av havandeskapet försvaras och garantier mot missbruk måste ställas. Nu avstå båda kamrarna motionen. Så tas 1929 frågan upp från annat håll och med andra utgångspunkter. Fröken Hesselgren och fruarna Ostlund och Nordgren hemställa om, huruvida icke i folkhälsans intresse en revision av strafflagen i berörda fall kunde anses vara av behovet påkallad. Men det ville utskottet ifråga-lunda vara med om. Visserligen medförde de rådande förhållandena vädor för folkhälsan, att det är man enig med motionärerna om, men hjälpen måste sökas i ökad upplysning, vidgad ansvarskänsla och förbättrade levnadsvillkor för de nödställda mödrarna. Hur denna hjälp skulle komma tiger utskottet för sin del, om den skulle komma till den del som ställa om och riksdagen avslår samma motionärers yrkande om statsmakternas hjälp till den ökade upplysningen och vidgade ansvar-

känslan. Motionerna avslås naturligtvis i båda kamrarna.

Så kom kommunisterna igen 1930 med anegfar samma motion som den nu föreliggande. Och så, nu har utskottets visdom öskats till den grad i juridiskt åsikt, att det ställer sig på den rent juridiskt sett omstridda ståndpunkten, att fosterfördrivning bör vara under alla omständigheter rättsligen tillåtet! Men på vilka grunder, det vore ju i högsta grad intressant att få reda på! För resten, säger utskottet, skulle en lagändring icke hjälpa. Tvärtom, det skulle bli värre. Nej, ökad upplysning och ansvar och bättre ekonomi för barnafödorskorna. Men hur detta skall åstadkommas det tiger man försiktigtvis med.

Riksdagen följde naturligtvis sitt utskott, men utskottet står i sig igen inför samma fråga. En utveckling har otvivelaktigt skett. Det lmnar helt de juridiska synpunkterna och ger sig de medicinska i våld. Man trycker av ett föredrag av professor Forsner hållet år 1928 och med anledning av det årets motion. Det är (Forts. å sid. 2).

Det mänskliga reser sig.

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTE:
Elin Wägner,
Elisabeth Tamm,
Ada Nilsson,
Honorie Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Sjusspan 11—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 48 42, 182 43.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Anders Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Herkulesgården 14 (f. d. L. A. Vattug).
Tel. 75 75, 79 76
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsrätt,
Boutretröningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga fördragningar.

Advokat Hugo Lindberg

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. 147 99, 24 24

TANDLÄKARE

TANDLÄKARE THURE PERSSON

Bränkyrkagatan 136
Tel. S. 180 05.
Mottagn. 9—11 f. m. och 5—8 e. m.

Frälsningsarméns Alkoholisthem

Kurön

(Anjutjer stadsbädd)
Två timmars ångbaderna från Sjöhm
Professör och övriga lästingar av största betydelse.
Sjösålsbroskuren, Östermalm, 24, Stockholm.

Lydia Dmitrievsky

UTSTÄLLNING
GALLERI MODERN
NYBROGATAN 2

Carl Hedman

SNICKARE.
LINNEGATAN 90.
Tel. O. 24 42. Bodstadet. O. 66 17.
Alla slag av såväl enkla som fina snickararbeten. Renoveringar. Reparationer utföras till moderata priser.

Bagarstugan

HORNKAGATAN 37 " Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 " " 73 37
GOTGATAN 52 " " 333 09

Luchs Reklamkoffe

Villaspekulanter

Vid köp av villa i Appelviken, Alsten, Nackeby, Smedslövsten eller annat samhälle, värdt köpa med förtroende till oss.
BALDERS FASTIGHETSBYRÅ
Höglandsgrödet 10, Alsten
Telefon: Alsten 10 00 & 11 00

Karstens skorpor

OMTYCKTA, MORA, HALLBARA
Levereras i: Påsar om 25 st. à 50 öre, eller i Kanister om 50 st. à 11.—kr.
pr. kan.

Tillverkare:
AKTIEBLAGET
Westerdahl & Karsten
KUNGLIG HOVLEVERANTÖR
Fiman grundad 1820.
STOCKHOLM

Den 16 maj 1931.

Riksdagen inför lösdriivarlagen.

Efter trettiotårig utredningsarbete om förnyad form för samhällets reaktion mot lösdriivar- och sedelöshet har ett lågförslag åntingen presat sig fram till realbehandling i riksdagen. Andra lågförslagen utlöande med anledning av kungl. maj:ts proposition nr. 100 med förslag till lag om åtgärder mot vanartigt levnadsätt ligger nu på kamrarnas bord.

Det är ett tillvärt aktstycke, redigt och klart och kan rekommenderas till var och en som vill ha en snabb-repetition i vanartifrågens gång under tiderna.

Vi åro ingalunda översens med utskottsmajoriteten, men äms dock att frågan förtis ej väsentligt segt framåt om kamrarna följa utskottets uppläggning.

Det offentliggjordes redan för en tid tillbaka att vanartislagen var föllid av utskottet. Så är också förhållandet och huvudsakligen anges av utskottet vara den alltför dyra apparaten — 700 skyddsämnder och 25 skyddsledsköler — med ty åtföljande kostnader, samt att förslaget innebär ett försvagande av ordningsmaktens inflytande.

Endast tvnne ledamöter ha reserverat sig mot avslagsröskandet, men det kommer till motiveringen är splittringen stor. Änu mer då det gäller de nya riktlinjerna. På en punkt är man dock enig, och det är, när det gäller åldersgruppen 18—21. Då förordat utskottet att vanartslag resp. lösdriivarlag icke skall tillämpas, utan denna grupp komma in under en utvidgad barnavårds- och ungdomsalföringstiftning. Här ligger den stora vinsten för ådret och man får livligt hoppas, att kamrarna följa utskottets förslag.

Visseligen framhåller man, att grunderna till barnavårdsämndernas ingripande mot dessa åldersklasser bör ändras. Uttrycket svara så vanaratt, att särskilda uppfostringsåtgärder åro nödvändiga är onökligen vagt och kan uttryckas bättre. Det viktiga därvidlag är att samhällets ingripande kan ske med snabbhet och på ett så litet formalistiskt sätt som möjligt, vad de första åtgärdena beträffar. Utskottet går också, i översensmässige med fråken Hesselgens motion, med på en omrevidering av lösdriivarlagen icke för närvarande synes kunna åvågbringas, en reform, som allenast tager sikte på kategorier mellan 18—21, snarast möjligt kommer till stånd.

Vad sen de vuxna beträffar vill utskottsmajoriteten ha kvar en särskild lösdriivarlag, men som sagt, utan för många nya organ och med

LOGIK —

(Forts. fr. sid. 1.)

Bank of England t. ex. har lagt upp en plan till att lägga om hela kreditgivningsystemet, så att den sparade energi som kallas pengar kan brukas rationellt där den gör mest nytta, lika rationellt som man utnyttjar hälskräfterna i ett vattenfall. Alla långvärsas pengar skulle samlas på få händer hos en grupp finansledare som veta var pengar behövas för att utnyttja naturtillgångar, stimulera industrier och tillföra liv åt tvinnade folk. Därigenom skulle blodloppet i världssyströppen ökas och välsägelsen återkroppa till långvarna inte bara direkt utan indirekter i form av ökad köpkraft och ökad efterfrågan på grannarnas varor. För närvarande har folk inte råd att köpa mer genomsnittligt än en sko om året. Två skor om året skulle betyda mycket inte bara för den som har två fötter utan också för dem som sälja hand, läder, skor, skomaskiner och förnödheter åt skoarbetarna.

I kamrarnas plan finnes ingen bestämd gräns mellan du och jag, mellan segrade och besegrade. Alla åro ett i ett enda odelbart öde. Konkurrens- och tvångsmotivet som styrande faktor är borteliminerat.

Denna tänkta utveckling som säkerligen blir verkligheten, faller inte krigsutvecklingen himner före i livet och dödens våldiga kopplingar nu, erbjuder inte bara fördelen utan även risken. Den lilla direktions som dirigerade penningens vägar i världen skulle kunna bestämma som gudar, inte över solsen och regn men över odling eller igelagning, öppnande eller stängande av fabriker, och därmed liv eller död. Det är en orörd sak i betraktande av hur svag den mänskliga moralen är av hur lätt rubbad jämvikten. En penningens diktator kan få kejsarvansinne likaväl som arméernas.

Men om vägen fram mot ekonomisk världsorganisation är farlig eller ej, måste den beträdas och motsträfvighet att erkänna det och sträva för den är bara dum och till skada.

NÅR MAN SER HUR DET PRIVATA PROFITBEGÄRET eller den vanliga politiska hjärnan dirigerar kreditgivningen i. n. är det som om man fått på det paret galoscher som irriterat kallas lyckans och försatsraks rakt i i medeltiden. Frankrike ger miljarder francs till sina östeuropiska klienter att utgå i krigsmaterial, snu en miljard till Po-

polismakten som enbart bestämmade. Lekkammern-bisittaren får nöja sig med anteckningar till protokollet. Ingreppandet mot halvkräspostiteter är man även mycket betänksam emot.

Reservationer fråga om motivering och riktlinjer åro naturligtvis avgivna i vederbörande motionärens vägnar, allt efter deras olika synpunkter. Hur kamrarnas beslut kommer att gå, torde vara svårt att förutse.

Utredningsarbetet har fullbordat ett var. Man är framme igen till polisen och helykesprostituerade. Kommer en förnyad utredning till stånd efter utskottets riktlinjer kan man vara förvissad om, att när den är slutförd har ett mycket större antal — i utskottet för närvarande tvnne — kommit till den uppfattningen, att tidens egen utveckling omöjliggör denna form av specialalföringstiftning, som möjligen i gängen tid haft sin betydelse, men i vårt nuvarande samhälle uppenbarligen stöter på övervinnerliga svårigheter.

land och till Rumänien. Hollandiska staten ställr krigsmaterial till Kina, samtidigt som holländska regeringens motiveras åro förutsvinnig för riksdagen med hänvisning till möjligheten att komma i konflikt med Kina över de ostasiatiska frågorna. Och Sverige? Vad gör Sverige?

Vården är för det politiska tänkandet inte bara uppehål i små bitar efter gränser som icke hålla mer, här råder inte bara ekonomiskt och diplomatiskt krig utan man samlar också på material och övar sig i skicklighet att själv ihåll varann inbereda.

D HÄNDER DOCK STUNDOM att det nya ekonomiska tänkandet sticker upp huvudet mitt i gammal- och maktpolitiska resonemang. Lilla ententens världssamma propaganda mot den tysk-österrikska tullenionen har icke kunnat undvåra ett moment av förslag till kontinental planering för lösning av förbrukskrisen och arbetslöshetsfrågan.

Man kan inte bara gå tvärtemot ett uppslag som ligger så tydligt i utvecklings linje och hota med till — och vanligt krig. Det går inte.

Just därför att det rests en världsopinion mot tullenionen är det med en viss rörelse man konstaterar att Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet hållit en ekonomisk konferens i Paris och där uttalat sig för tullenionen, alltså hävt upp sin röst till i fiendelagret. Det är ungefär i stil med dess tillagt att begära en snar ferd år 1915, en rättvis fred 1918 och upprådan av Versaillesfördraget 1922. Mitt i denna värld av inkonsekvenser ha vi alltså träffat på någon som sagt B efter att ha sagt A.

Konferensens föredrag och resolutioner åro refererade i Pax. Ledmotiv är världsolidaritet. Somliga deltagare säga dess uttryck i frihand, men den nyare riktningen begärde världsorganisation. Den stora frakten, hette det, är icke vad som bör göras, ty det börjar klarna, utan hur man skall få bort hindren för och åstadkomma ett effektivt arbetande maskineri för världsökonomien.

Det är bristen på harmoni mellan produktion och förbrukning som försorsakt arbetslösheten. När den starkt rationaliserade produktionen växer ut varor, har den fattige i sin arbetslöshet icke hållt någon skud. En anpassning måste ske, och konsumenternas behov bli utgångspunkt för icke tvåtom. En fransk nationalekonom sammanfattade problemet på följande sätt:

Nationalekonomen måste välja mellan två i grunden oförenliga principer. Antingen kan man behålla tingens nuvarande ordning, som kännetecknas av tävlan och profitjakt och av de strider som leda till krig. Eller förvånda den ekonomiska regimen från ovan och ånda ned igenom, organisera produktion och distribution kollektivt så att produktion, efterfrågan, löner och arbetstimmar komma i samklang med varandra.

I konferensens resolutioner heter det så förklarande om någon annan ekonomisk enhet utan måste stå öppen för alla land i världen och leda till allmätt nedbrutna av tullmurarna. Samtidigt borde regeringarna sammanträda för att säkra en stabilisering av penningens köpkraft och rationell kreditfördelning, så att den ekonomiska utvecklingen blir reglerad. Möjligheten av att dessa mått och steg kunna vidtagas i tid, hänger på en rationell ekonomisk organisation som bringar produktion, efterfrågan och köpkraft i samklang.

Den internationella ekonomiska konferensen vånjar till ekonomer, tekniker och offentliga auktoriteter

Det underbara organsamspelet.

(Forts. fr. sid. 1.)

ju alltid något. Man framlägger några preliminära siffror från medicinalstyrelsens undersökning, av vilken framgår det alla visse förut, att aborternas antal ha ökat. Men man har även tryckt av ett föredrag av professor Bovin, hållet i Jösta, där han framhåller de s. k. smutsaborternas förödande inverkan på otaliga kvinnors hälsa och liv, vilken fara de utgåra för barnbördshusens barnaföderskor, hur barnsågsöd-ligheten ökas, hur ett oldligt tillstånd, med ett ord, oppkommer. Allt detta borde, tycker man, förmt utskottet att stanna inför frågan och begrunda om ej 1921 års riksdag hade rätt i att en utredning behövdes. Men professor Bovin omnämner även, att erfarenheten från Ryssland givit vid handen att även en på sjukhus av sakkunnig person utförd abortoperation kan få menliga följder.

Detta som varje gynekolog vet, som Bovin mycket riktigt framhåller, har utomordentligt imponerat på utskottet. Nu måste vi vänta tills den här frågan är utredd av svenska medicinalstyrelsen, ty det stora och lärorika materialet, som kunde lämna oss mycket upplysningar vid en utredning och som står oss till buds i Ryssland, det duger förstås icke för svenska riksdagen.

Utskottet manas av klockan till att ingeta en avväktande hållning tills utredning föreligger beträffande detta spörsmål. Det står verkliga s. Vore det icke skål i att tänka på det talfört mer hotade organsamspelet hos alla kvinnor, som drivas till kriminalland, förutom alla andra skador! Straffhotet har ändå icke avhållit dem. Men riksdagen slipper ifrån ett opassande ämne och de obotfärdiga ha ännu ett förhinder.

att studera och söka åstadkomma nationellt och internationellt planerade ekonomiska systema. Ja, detta var bara en resolution, men den ekonomiske analfabeten frågar sig varför planushållning endast skall organiseras för krig och av general Åkerman.

INTERNATIONELLA KVINNO-FÖRBUNDET för fred och frihet har också hållit ett möte, varifrån kan antecknas att det förslåg av doktor Naima Sahibon tagit upp i sin deklARATION Ekeredsresolutionens lydelsepunkt om avskaffande av krigs-flytt och internationalisering av fredsflyttet. Den har också vad som fattades i Ekeredsresolutionen: en kraftig deklARATION mot den privata tillverkningen av krigsmaterial och handel däremot. Det är lyckligt att Ekeredsresolutionens bårande idé på så vis kommer ut i vidare vatten. Måhända kan den därifrån segla tillbaks till oss och defineras vara värd en diskussion. Hos oss intresserar man sig för närvarande mest för excellensen Ramel kan ha beslutat eller icke beslutat om Sveriges offentliga ställningstagande vid avrustningskonferensen nästa år, vilket man ändå ungefår kan räkna ut. Mera verkingsfullt vore att underlåta honom om vad svensk opinion önskar att ha ställt göra. Det vore en lätt sak för svensk opinion att flytta över den frågan från att vara en utrikesdepartementets privatangelägenhet till en Sveriges, om den ågnade frågan hållten bara av det intresse som går att tolka Anders dagbok.

DANSPEDAGOGEN LALLACASSEL

anordnar sammankomster med helnaokändhet i Norrtälje (1 juni—1 sept. d. å.) för gymnastik och dans ev. i det fria. Även barn emottages (ferieläs. möjl.). Tillfälle till vegetabilisk och råkostdiet.
Närmare upplysn. pr tel. K. 337 03.

Småskoleseminarierna.

Frågan om småskolläroverenskomstens utbyggnad, som under många år varit aktuell, här i år lagts fram inför riksdagen av kungl. maj:t och avgränsats vid ett par avvecklingsarbetena. Emellertid är frågan intressant till följd av de senaste årens utveckling. Till organisationsfrågorna, såsom lärarkompetensen vid seminarierna, deras antal och förläggning, den nya organisationsformen genomförande etc. — där inter förelag föreläggande kungl. maj:t — kommer riksdagen att få ta ställning nästa år. Beträffande principerna för själva utbildningen blev årets beslut i många stycken alltför myckligt en kompromiss mellan de pedagogiska synpunkterna, som borde ha fått vara utslagsgivande, och de statsfinansiella svårigheterna, som måste skjutas fram som spår.

En avgränsad förord har vunnits genom att staten övertagit utbildningen av småskollärarinorna. Om detta beslut vor kungl. maj:t, utskott och kamrar eniga. Därmed skuro sig meningarna betydligt i tvyenne olika hänsenden, nämligen frågan om utbildningstidens längd och frågan om elevantalet i klasserna. Kungl. maj:t hade visserligen förordat bibehållande av tvåårig utbildningskurs, men den som åhörde ecklesiastikministerns inlägg under debatterna i riksdagen kunde förstå, att statsrådet alltså gärna sett, att herr Oscar Olsson reservation för den treåriga kursen vunnit riksdagens bifall.

Det blev emellertid varken någon förlängning av utbildningstiden eller den nedskärning av elevantalet till 25 i varje klass, som reformatörerna såsom likaså påtyckt. Man stannade i bägge kamrarna för utskottets förslag — 28 i varje klass — därför att detta skulle medföra en minskning i antalet seminarier.

Oberoende av riksdagens beslut kvarstod emellertid de två huvudfaktorer, som gjort denna fråga särskilt brännande under senare år. Det är för det första den kruskap man vunnit om betydelsen av de första skolåren för hela den följande uppväxningen, en kruskap som i hög grad intet skärpt kraven på dem, som skola ha den första undervisningen om hand.

Det är inte nog med att de unga småskollärarinorna få lära sig handskas med friska och normala barn och lära dem de första grunderna i skolans ämnen, de måste också göras förtrogna med den moderna psykologiens landvinningar och få någon insikt i handhavandet också av de psykopatiska barnen. Och det är knappast tänkbart att jämsides med de vanliga ämnena få någon djupare kruskap i hörbörande frågor under en så kort tid som två år. Lärarkärnorna själva ha under flera år påtyckt den längre utbildningstiden. Man har tänkt sig att den borde kunna genomföras i samband med den inskränkning av läroproduktionen, som blivit en ständigt mera framträdande önskan från lärarnas egen sida. Och hämrad är vi inne på den andra av de två faktorerna, som för närvarande öva sitt inflytande på frågan om den grund-

läggande läroutbildningen, nämligen den arbetslöshet, som sedan flera år råder inom småskollärarinornas kår.

På redaktionens bord ligger några handlingar, en samling artiklar ur olika lärartidningar samt utdrag ur ett fyrtiofåtal brev, som skrivits av förtvivlade arbetsökande småskollärarinor och som säkert äro beaktande för det bekymmersamma läget just nu. Det är flickor som levat på korta vikariat kanske ända sedan 1920, det är sådana som ännu inte ens haft ett vikariat att pröva sina krafter på, några som söka sitt uppehälle som hembiträden, men med löner, som vida understiga vad man brukar anse hederligt för ett sådant arbete. Några ha tillfälligt arbete som läxljå, så gott som alla ha skulder på tusen, tvåtusén kronor eller mera.

Deras krav går ut på en avstängning av seminarierna — så fullständig som möjligt i åtminstone det nuvarande överskottet är placerat. Kungl. maj:ts förslag innebar också att statsbidraget till läroverksamheterna under innevarande budgetår skulle — om så anses påkallat — kunna förbindas med villkoret att ingen intagning till första klassen under läsåret 1931—32 får äga rum.

Naturligtvis kan lärarinornas begär förefalla som en enkel och genomförbar lösning. Men är det säkert att en avstängning av utbildningsmöjligheterna är rätta utvägen. Den måste ju alltid grunda sig på vissa beräkningar om kommande behov av just detta slag av yrkesutövare och all erfarenhet har visat att sådana beräkningar måste förbli osäkra. Vidare skulle den kunna användas inom alla yrken så fort svårare arbetslöshet uppstod.

Förmodligen återstår intet annat än att letandevägar utbildningen, så att de som kommit i åtnjutande av seminarieundervisning kunna tillgodogöra sig denna också på andra arbetsfält, tillfälligt eller mera stadigvarande. Det måste ju bottna i en fruktansvärd brist på smidighet, att det utom en småskoleplats inte återstår något annat alternativ för dem det vederbör är arbetslösa eller underbalt hembiträdesarbete. En god utbildning måste ju alltid i och för sig utgöra en tillgång, för den som fått den, och ha till mål att dugliggöra för tillvaron i sin helhet.

En europeisk arbetares Amerika.

Av Anna Lenah Elgström.

H. Dubreuil: En arbetare om Amerika. Wahlström & Widstrands förlag, Stockholm.

På mina föredragresor i vintras hörd jag allt som oftast i de svenska bygdernas arbetarkommuner att dess medlemmar med absolut visshet till vårens väntade tillökning till de ännu i merflerta och södra Sverige nästan obefintliga kommunistkådrarna. Det låt egentligen som om det varit fråga om ett naturfenomen, som ännu inte som när man säger att det säkert blir sträng vinter därför att det finns så mycket rönnbär. — Vi ha arbetslöshet här, så sade de, därför komma många att bli kommunistar till våren. Jag kom att tänka på detta under läsningen av ovan rubricerade bok. Jag ändrade om detta för Europa naturliga fenomen i kristiderna förmåga att radikaliserar en arbetarbefolkning — skulle visa sig ha giltighet i U. S. A. nu, då världsnöden röret även detta guldland.

Arbetsrörelsen i den nya världen har ju annars hittills följt banor, som kommit många av marxismens favoridrogner på skam. Fastän kapitalismen ju där blomstrar rikare än någon annanstans har däremot inte den enligt marxismen absoluta följden inträtt, nämligen arbetarklassen allt djupare proletarisering. Den amerikanska arbetarens levnadsstandard är trots allt genomgående högre än någon annan arbetares i världen. Klasskennan där är heller inte, åtminstone ej ännu, vecklat ut sig ur intressekampens puppa. De stora och måktiga amerikanska fackföreningarnas verksamhet går utslutande ut på praktiskt markutvidgning. De bilda väldiga jobbstrukturer, vilka ta stora arbeten på entreprenad och utveckla sitt allt mera i den kooperativa riktning, vi även här i Sverige arbetarvärd begynna se tendens till.

I Amerika fanns år 1927, då jag besökte landet, mellan en och en halv miljon arbetare ordnade i organisationer för kollektivkontroll över olika arbeten. I somliga kretsar utövade dessa organisationer ett stort inflytande på och hade ett exakt kruskap om de finansiella och

merkantila villkoren för sin industri. Som exempel på deras snabba tillväxt kan nämnas att år 1917 fanns i Amerika 225 Works-Council med 391,400 arbetare men år 1924 hade de ökat till 814 driftsrad med 1,177,033 arbetare. Företrädesvis ha dessa organisationer bildats i de största företagen, som sysselsätta över 500 arbetare. De kallas alla för arbetarråd, Works-Council, men det existerar stora skillnader i deras sammansättningar och utövandet av deras funktioner, ett provandes sig fram på den praktiska vägen, som tyckes ligga för anglosaxerna. Eller jag kanske skulle säga för amerikanerna. Även om vi här i gamla världen också gått in för den industriella demokratin, så är det bara ifråga om teorierna vi åro före Amerika. T. o. m. England, som dock ifråga om kollektivtval står bland de främsta länderna, ligger i det viktigaste av allt — levnadsstandard och arbetslöshet — åtskilligt bakom dotterlandet. Då äga de franska fackföreningarna, genomsvrade som de ju alltid varit av syndikalismens individualtets-surdreg, mera släktkap med den amerikanska andan. Man märker det redan i den formulering de med sin stora lyckliga gåva för epigram givit sina krav: »Maximumpåstämning för maxumprestation på minimumtid».

Detta epigram säger också en hel del om den stämning, med vilken sekretären i den franska landsorganisation H. Dubreuil styrde kosan till Amerika för att där studera livet ur en vanlig arbetares synvinkel. Resultatet av hans iakttagelser föreligger nu i en livfullt skriven och så intressanta fack överförande bok.

Den franska originalupplagan står »Standards», täcker emellertid innehållet i boken mycket bättre än den titel den svenska översättningen fått. Dubreuil själv avvisar från början alla förordningar på att han skall kunna berättat om hela Amerika. Han studerat här varit arbetesstandard och arbetarnas levnadsstandard, deras organisations- och kampproblem. Men av ovan anfö-

Tidevarvet

SVERIGES RADIKALA TIDNING

4 KR.

från 1 maj till årets slut. Sänd avgiften på

Postgirokonto 1544

TIDEVARVET
STOCKHOLM 2

da skall finns det knappast ett ord i boken om arbetarnas politiska kamp där ute eller om de politiska organisationer av olika slag, konservativa, socialdemokratiska och kommunistiska, vilka strida — speciellt inom varandra — om de ännu mer eller mindre politiskt likgiltiga arbetarmassorna.

Om en fackföreningsman anstår håller sig Dubreuil nyktert och sakligt till sin uppgift, som gäller att se efter hur långt det amerikanska facksystemet nått ifråga om säkerhet, fulländning och andra förber. för arbetarna samt i vad mån och hur arbetarkontrollen över vissa företag existerar och verkar. Han ber oss från början bannlysna den vidskäpelse vi hyssat att all facklivsveid i Taylors hemland måste vara oerbör vilgoriansering. Dubreuil arbetade i fabriker, vilka utmärkte sig för en slående brest på organisation. Men under de femton månader han tillbringade i Amerika hann han också med att arbeta ganska länge på Tayloriserade fabriker samt även på den själv Ford i Detroit.

Skildringen av den vetenskapliga behandling arbetsprocessen på dylika fabriker göres till föremål för, här synnerligen fångslande. Man får en stark känsla av alla de nya möjligheter, som kunna innebära i detta studium av de faktiska produktionsförhållandena, i avsikt att söka efter — och detta i ständigt samverkan med chefen, verkstämaren och arbetarna själva — det bästa medlet att öka produktionen, antingen genom att utnyttja bättre de maskiner man redan har eller också ändra på maskinerna. »Dessa studier», säger Dubreuil, »syfta emellertid inte till

Ansvar — människovärde.

EN vän till mig kom nyigen i samtal med en — enligt gånne mening — högst påstående person. Man dryttade arbetslöshetsfrågan samt möjligheterna för den enskilde att under en rådande kris klara sin existens.

»Men, inså du den högsta betydelsen ena människan är inte skyldig att hjälpa den andra.» — Min vän stod svarslös. Samtalet gled in på andra ämnen, men hans tankar malde och malde problemet och malar väl än. —

»Om alla skulle ha den synpunkten och handla därefter», tänkte han, »skulle inga sociala reformsträvanden existera; ingen enskild eller offentlig hjälperksamhet. Egolöshen hos de besittande skulle stiga till det gränslösa. Av kosmos skulle ganska snart bliva kaos.» — Inte skyldig var det alltså. Ett tråkigt uttryck egentligen. — Nu synes det emellertid vara så, att emnar någorlunda andigen vaken individ kommer till insikt om sitt medansvar i världen. »Broder-skäpet är ett faktum i naturen», heter det. Vi samma släkte tillhöra vi ju alla: vita, gula, röda och svarta. Judar och greker, slaver och germaner. Mine-rädd, växten, djuret, människan, allt och alla äro vi små delar av det stora universum. Och med varje, även den minsta, livsvittring bidraga vi till det hela. I god eller dålig rikning. — Den, som ej upplevt smärtsjukheten i livet, står ännu — enligt Poul Hierres terminologi — kvar på »sår-jagets plan». Står där kanske trots böga examina och mycken ordling. —

Värdet hos en människa ligger väl inte i något tytt. Inte i ryzkte och åra, börd, social ställning, inkomst, makt och gånna. No vet, om ens kruskaperna är av primär betydelse utom fastner — skulle jag tro — hennes etiska inställning till den

övriga världen? Altruismen allena gör en människas stor.

Jag minns några ord ur en sonett av Aina Cederlund, denna andigen mogna, vitt så äro bortgångna diktaris: »Den skuld — den vuxnes stolta skuld till världen

att hjälpa andra, som du hulpen är. — Jag minns ett annat ord av samma skald: »Känslan av skuld är känslan av ansvar.» — Ja, inte sant?

Måne inte ansvars-känslan mer än något annat gör oss till riktiga människor? Men denna fina ingrediens tycks ändå med en oroväckande nughet ingå i det preparat, som kallas människlighet. Hur ansvarsförlåt är det inte t. ex. att förhålla sig passiv, där man utan några uppfostringar för egen del, kanske bara genom en enkel åtgärd, några ord e. d. kunde rädda en människas tilliga existens. Måhända något ännu värdefullare.

En gång hörd jag ett ödmödet tilltal om en man: »Han gör ytterst godnara någonting för andra.» — Kan man tänka sig en fultigare prick? Andå äro sådana prickar mycket talrika, och omdömet ifråga gavs ej heller i klandrande syfte.

Här är inte fråga om att ställa krav på den, som saknar möjligheter och förmåga. Det gäller endast den goda viljan. — Hur är det ibland säger: »Åt ej du kan, dig visst forlades, men aldrig att du ikke vill.» —

Men man har sett exempel på, hur den goda viljan, som ingen annan makt, förmått skapa möjligheter mitt i trostlöshetens orfaktura öken. Och med god vilja kan den mest barskapade skänka sin hjälp något. Den kan skänka — förställes.

Kamrat Gustafson.

LÄS
Den nya författarinnan
Netta Muskett
Hennes första bok
ASKUNGENS FJORTON DAGAR
nu utskömmen i bokhandeln
En vällyst fångslande kärleksroman
FAHLCRANTZ & Co
5:50

Parfymor • Crèmes • Puder
Även i lös vikt
Säkkunniga råd
Parfumerie RIETZ
Mäster Samuelsgatan 7
(näst Biblioteksgatan)

NYHET
Saxo
LIGGFÅTOLJ
elegant, praktisk, billigt, luktadad,
rymmer alla singlinder.
Säljes hos möbelhandlare.
Tillverka av:
Svenska Saxo Fabriken
Tel. Vasa 60303. STOCKHOLM.

FRANS MASEREEL: Mekanism.

att sänka priset på en viss arbetsprestation, såsom fallet var när man åren 1910 och 1912 sökte införa kronometermätningar i Frankrike, utan snarare till att minska tiden för en viss arbetsprestation, vilket ser ut att vara meningen är alldeles samma sak.» Man har också i Amerika alltmåra kommit bort från den traditionella ackordsarbetet, som ganska mycket på en höft fastställer ett pris, som arbetaren — och som man nyss sett på fallet handlangare Karlsson ibland också arbetsgivaren! — sedan har att klara sig bäst han kan på.

Numera är det icke så mycket hastigheten som det kommer an på som på effektiviteten av de rörelser som utföras under arbetet. Från kvantiteten söker man sig alltmåra till kvaliteten. Frånvaron av det psykologiska hinder för samarbete som den politiska kampställningen mellan chef och arbetare utgör här i Europa, underlättar — detta går hela Dubreuil's framställning ut på att visa — denna ständiga strävan till arbetets fulländning och gör den till arbetarens sak lika väl som chefernas.

Över huvud taget är Dubreuil synnerligen optimistisk i sin syn på alla amerikanska förhållanden. Man kan inte alltför dela hans mening, men då man kommer till det livliga kapitel han kallat »Ett historiskt experiment är man fullt med på noterna. Han skildrar där mycket fångslande — och den mörka bakgrunden av de fruktansvärda metoder storkapitalet i U. S. A. använt mot arbetarna, innan dessa ännu voro organiserade tillräckligt för att ens kunna betraktas som krigsförande part — den ljusare utveckling, som gjort att arbetarna i Amerika numera i flertalet fall

har i sin nya-världs-orskuld tagit det helt enkelt och af förmåssigt som om det inte hade det minsta med politik att göra! Detta är nu en gång Amerikas arbetares lika sätt och gud vet om icke det sättet så småningom kan bli välgörande även för vår sida av klotet.

Visserligen tyckes mig Dubreuil alltför mycket bagatellisera mekaniserings fara i det världiga produktionskollektiv som Amerika är. Ty det finns ju två sorters kollektivism, en i korhet sagt för människans skull, en för något utanför människans, för kapitalet som i Amerika eller för världsevolutionen som i Ryssland. Det är endast den upplysta och reformistiska arbetarrörelsen, som därvidlag tyckes kunna hålla den rätta vägen! Aldrig har jag så starkt känt detta som vid studiet av det socialdemokratiskt styrda Wiens socialpolitik, inte minst dess byggnadspolitik, den austromarxistiska högskolebyggnadsplanerna! Där fann man verkligen, att arbetarens standard inte bara var höjd för att göra honom mera effektivt som arbetsskugga utan för hans mänskligheits skull.

Över de kapitel i Dubreuil's bok, där han behandlar de amerikanska arbetarnas övertagande av järnvägsverksstäderna biter något av samma friska fläkt av arbetsglädje och humanitativt. Man lägger bok om från sig med en, som man hoppas berättigad, optimism att Amerika på denna väg — den enda rätta — skall lyckas besjälja sin »effektivitet» och tånja mekaniseringen till att tjäna det enda människans fullt världiga målet, mänskans själv.

Anna Lenah Elgström.

Åter aktuell.

Den unge tyske författaren Georg Finke roman *Mich hungert* har kommit ut i svensk översättning på Chelius bokförlag. Den kallas på svenska Hunger. Boken anmäldes förr året i Tideravret av dr Carl David Marcus i en översikt av modern tysk proletritteratur. Vi anföra några utdrag ur dr Marcus' artikel:

Författaren av Mich hungert är en underlig kurre — förlaget har lyckats bevara hans anonymitet. Man vet blott att det är fråga om en författare, som skrivit en hel rad romaner under sitt namn av helt annat slag, och ett rykte vet att han utpräglat som filmskeppare i Hollywood. Och ännu en sak — en fullfjädrad proletröman är hans roman inte heller, den är mer än så, men kanske att just därför det sociala inslaget är ännu mera gripande. Ty vare sig Georg Finke själv upplevat sin hjältes öden eller ej, det hela verkar med det upplevda inspirerade kraft.

Det är en jagskildring från Berlins mest rysliga arbetarkvartar, där den fyraårige pojken av sin försörjnings fader skickas ut på gatan för att tjäna... Hemma arbetar hans mor i sitt arbetsställe för att rädda familjen från en fullständig ruin, denna sällsamma moder, som uppvisar en rätt konservativt judiskt hem till sin olycka får syn på den ovanligt vackra drängen och fäster sig vid honom till den grad att hon inte längre kan vända om, vad än hennes familj säger.

Vad som kanske djupast gripes oss i denna framställning det är att den på ett sällsamt vis är sedd både inifrån och utifrån, både som upplevelse och som konstverk. Författaren är till all lycka fri från den utomstämades sociala sentimentalitet. Han konstaterar blott att så och så gestaltar sig proletrörens liv, och så kommer de enligt alla tecken att döma att förbli under långåriga tider. Och ännu mer: proletrörens har ingen barndom i egentlig bemärkelse, han vet inte vad skuld eller oskuld är, han är född gammal och allt det könsliga är i hans ögon det mest självklara i världen; det finns en rikedom av slående iakttagelser i denna skildring, som borde intressera socialpolitikerna.

Händelsen tilldrar sig på badorten Touquet i Frankrike.

Sanninga badgäster i Touquet, cie-ganta, mouana, och största delen av trakten's invånare vandra i skor ut till området mellan badortens golfbanan och villakvarter. Det är hundratals bilar och motorcyklar och tusentals människor. Gendarmerna har satt upp starka kordonger.

Redan tidigt på morgonen lägga sig massorna bakom dessa på de brunbrända fälten, fällstolar, thermoskassar, matsäckspaket och fotografinstrument ligger överallt kringströdda. Det hela ser ut som ett stort picknick.

Kl. 5 anlända de första officiella personerna: åklagaren, domaren, polis-kommissarierna, försvarsadvokaterna och vittnena. En tåckt automobil tutar och stannar. Massan tränger på och hotar att spränga kordongerna. Det går ett dovt sus genom mängden, det växer och blir ett rysansvärt ljud, en fasanfull kör: »Till döden, dödo honom till döden!»

Ur den stängda automobilens stiger en gendarm, ännu en. En cykelmossa blir synlig, ett blekt ansikte därmed, en arm, en hand belagd med bojer. En ung gosse stiger ur, han blinkar mot ljuset, får se den djurska mänskans kommassan som stampad ur marken och han rygger tillbaka. Massan rasar, rötter, vidöppna gap slunga fram ropet: »Döda honom!»

André Leboutre har fått befallning att föra sig samma drakta som han bar den 18 maj 1928: korta byxor, sportstrumpor och skor, en blå linneblusa och en grå cykelmossa. För två år sedan passade väl dessa kläder 14-åringen, för 16-åringen äro de alldeles uruxna.

Framför den unge gossen står en 40-års man, barhuvad, med en guldspills ansikte, en cigarr ett i ena munpipan. Denne man är huvudvittnet i målet mot Leboutre, det enda vittnet, Paul Matras, chef för kurörkernerna i Touquet. Det var han, som den 18 maj 1928 på kvällen såg en blond gosse, iklädd cykelmossa och korta byxor, sitta på en grässlutning. Gossens mossa var nerdragen i ansiktet, en cykel låg bredvid honom i gräset. I buskarna bakom denna slutning låg liket av Mrs Wilson, blödnade ur 14 knivsrätt och sönderrivna kläder efter det skändliga anfallet, som mördaren företagit mot det redan livlösa offeret.

Mordet, som skedde 1928, skall nu rekonstrueras med Leboutre och Matras som huvudagerande. Gossen befalles sitta på en grässlutning på den plats, där Matras såg honom 1928. Matras går förbi här och gossen skall säga, som han sade för två år sedan: »Bon jour monsieur! Långsamt som en sömngångare går Leboutre över gräsmattorna och sjunker ner på den utstakade platsen.

Dirigenten, Matras, som känner oräkneliga kikare riktade på sig, går leende över slutningen. När han närmar sig Leboutre saktar han stegen.

»Bon jour, monsieur», mullrar gossen knappt hörbart.
»Dra mössan längre ned i ansiktet! En gång till!»
»Bon jour, monsieur.»

»Ja, ja, det var han, jag känner igen honom. Det var hans röst. Det var hans profil, intet tivel.»

Försvarsadvokaten höjer sin hand: »Herr Matras, jag besvär Er, tänk på vad Ni säger. Det är två år sedan, det var kl. 6 på kvällen och skymning, han hade mössan nerdragen över ansiktet. Ni har sett hans fotografi oräkneliga gånger. Jag besvär Er. Ni får inte lättfärdigt uttala en sådan beskyllning.»

»Jag svar, jag känner absolut igen honom.»

Med ett språng är undersökningdomaren framme vid Leboutre.
»Vad säger Ni nu. Nekar Ni ännu?»

»Absolut!» — Leboutre höjer blicken, så mullrar han: »Det var inte jag, gör vad Ni vill med mig, det var inte jag.»

Innan gendarmen kommer med handbojorna är en fotograf framme hos domaren, denne ler och nickar instämmande. Leboutre måste ta av sig mössan, han ställes bredvid Matras. Fotografen manipulerar med apparaten.

»Hitåt, hitta hit!» Matras ler med hela ansiktet, Leboutre ser stelt mot marken.

»Hitåt, titta mer åt höger!» Människomassan tränger på, milfjärrmössor och ljusa damhatar skyms —. Ropet stiger igen, rätt, vansinnigt, ett vildlyrskrik, starkare än alla motsäringar: »Till döden!»

Saken har nu fått en annan vändning — en ny sensation vädras — en äldre man har häktats som misstänkt för mordet.

Elsie Reuterwall Meier.

Vårfest.

Skansen Vårfest, som i år är förtäglad till tiden från den 28 maj till de första dagarna i juni, kommer att gå i Gösta Berlings och den världsliska romantikens tecken. Vårfesten har, liksom följarets Karlenska dagar, till arrangörer Konstnärskringens i samarbete med Skansens tjänstemän.

Den kommer att bjuda ej blott på en rad tador och typer ur Selma Lagerlöfs berömda roman, utan också på bilder från den svenska romantikens blomstringstid. Tegner, Geijer, Fryxell och Dahlgren komma att representeras på olika sätt och torlas i sång, musik och teater. I »fru Bonas rosquarier», bekant från Gösta Berling, samlas kavallerier och sköna damer för att mellan tickstickning och katfödrickning muscra och deklamera. På dansbanan uppföres dessutom sällsapsdanser från 1800-talets början. HERRSKAPET Blomborgs cirkus från »En Herrgårdslögns» gästas också Skansen. Patronsigen lärdes med vackra världsländflickor i oskrinda o. s. v.

Ett ambulerande teatersällskap uppträffar Skjöldhands bloddrygande drama »Herrn von Unnas, och på teatern nedanför Orsakulken, kind sedan Stearns spelaren i fjöl, ges efter 110 års väntan uppremat på Anders Fryxells märkliga sångspel »Värmlandsländans». Festens kul orde bli en rad dramatiska scener ur Gösta Berlings saga med ett av svensk teaters starkaste namn i den kvinnliga huvudrollen. I övrigt medverka vid festen en rad av svenska artister, konstnärer och författare.

Försäljer i

CENTRUM

i prislågen från
Kr. 2.90 pr kg.,
BESTÅLL
pr tel. 58.55.

VEGETARISKA RESTAURANTEN

Teatergatan 6
Direktion: S. A. R. A.

Radikal film.

Den reaktionära vidskepelsen, att tendenskonst i priori skulle vara estetiskt underlägsnen konst för konstens skull, vederlägges Segerström av två filmer för närvarande i Stockholm.

Den ena är Edith Cavell-filmen, Margareting, på Olympia och Imperial. Efter många om och men har den ättli-

när. Konstnärligt har den lösgjort sig från beroendet av teatern och utvecklat filmens egna tekniska resurser till nästan fulländning; i Mera än någon annan film har den blivit vår tid, maskinkulturens, massoförelsernas och de sociala motsättningarnas speciella konst. Sturebiografen har nu tagit upp Pa-

EDITH CAVELLS DÖD. Efter etsning av J. F. Willumsen.

gen släppts lös av censuren. Motståndet har framför allt kommit från tysk håll. Filmen skildrar som bekant föreläsningen till den engelska sjukvårdsöversynen Edith Cavells arbetskänning under kriget. Hon hade smuglat belgiska krigsfångar över gränsen. Ateruppplivandet av hennes öde har stämpelats som en akt av tyfskientlighet. I själva verket är filmen något helt annat och mera.

De tyska soldaterna utmatta inte alla som några särskilda odjur. Många av de menige, som föllå rätta inför Edith Cavells öde, äro tyvärr ytterligt sympatiska. Och dumheten hos några högre officerare förefaller på intet sätt orsakstisk. Det enda verkliga kråket är den belgiske flyktning, på vars engelske Edith Cavell arresteras.

Filmen är till sin tendens utslutande antikrispropaganda. Den utmanar i Edith Cavells sista ord: jag hyser inte bitterhet eller hat mot någon. Hennes avrättning är helt i linje med krigets logik. Den visar, att man kan ha krig och att man kan ha silda kvinnor, men att man absolut inte kan ha båda delarna på en gång.

Skildringen påstås vara fullkomligt historisk. Edith Cavell måste under sådana förhållanden ha varit en storhjälp människa. Englands berömda tragediediktare Sybil Thordike har också förlämnat rollen en tragisk höghet, som blir skådespelarens djupaste minne.

Den ryska filmen, åtminstone den som visas här i landet, är i regel revolution-

dowkins några år gamla mästerverk S:t Petersburgs sista dagar. Den skildrar tsarödmörens fall; världskriget och Kerenskis-regeringen fram till stormningen av Vinterpalatset. Iija, bondpojken, som blir proletär, stark som en björn, oändligt rörande i sin godhjärtade enfold, symboliserar det förrevolutionära ryska folket med dess stora slumrande kraftmöjligheter.

Genom kriget blir Iija revolutionär och förmår soldaterna slända geveln mot sina verkliga fiender. Och Kerenskis fall försvinner vid horisonten. Att Kerenskis framställas som en teaterrevolutionär är sprödsats slag, är mera förklarligt än att Lenin inte älska förekomsten. Eller har vår censur klippt bort denne av subjektiva skäl?

Konstnärligt är filmen överflödig. De snabbt välsände scenerna avlösa varandra med aldrig svikande logik. Starkast verkar krigsskildringen, där man kastar fram och tillbaka mellan frontens ragnarök och borspekulanterans stagnation om de ätgående aktörerna i Ledoved-verken, som tillverkar kanoner och ammunition. Ytterligt effektfulla äro även scenerna vid mobiliseringen omkring tsarens blomsterönskade ryttarskår, där alla samhälliga intressemötsättningar, här närmast konflikten mellan de strejkande vapenarbetarna och den tsaristiska polisen, dränks i en vansinnig nationell samling.

Här som eljest visa sig ryssarnas stå högt som skådespelare. Med diaboliska men inte överdriven skicklighet framstäl-

Från arbetarskydd till tullar på frukt.

Vad arbetarna vunnit. — Moderskapsskyddets utsikter. — Vi kunna inte påbjuda eller förbjuda kristendomen. — Skapa inte nya oroselement på arbetsmarknaden. — Råkostdiet i stället för tullar.

Sedan flera år föreligger från riksdagen till Kungl. Maj:t en skrivelse med hemställan om att yrkesinspektionens arbete skall effektiviseras, byggd på det förhållandet att rationaliseringen inom industrien medfört vissa svårigheter, vilka i sin tur påfordrat ett intensivare arbete från yrkesinspektionens sida. En utredning i detta syfte har också anbefallits socialstyrelsen.

Som ett första led i detta arbete kan emellertid betraktas det av Kungl. Maj:t för riksdagen framlagda förslaget till revision av arbetarskyddslagen. Denna revision, som nu av riksdagen antagits i huvudsak efter det framlagda förslaget, har medfört en utvidgning av lagen, som kan sägas motsvara flera betydelsefulla sociala krav, vilka länge stått på dagordningen.

Vad först beträffar de minderåriga arbete har åldersgränsen för minderåriga rätt att inträda i industriellt arbete satts lika för gossar och flickor, d. v. s. höjts för gossarna från 13 till 14 år. Vidare har åldersgränsen för användande av minderårigt arbetskraft i allmänhet höjts från 12 till 13 år. Vissa möjligheter till dispens tilldosor de krav som rests för beredandet av tillfällig sällsyntlaghet på ungdomen i friska luften. Dessutom har borttagits den förutvarande begränsningen för de minderåriga arbetsstid, så att det möjlighetsvis för den att deltaga även i skiftsarbete, detta i överensstämmelse med de internationella bestämmelserna.

Vad de allmänna bestämmelserna beträffar har det stadgande om raster, som förut endast gällt minderåriga arbete utsträckt till att gälla allt arbete varjämte stadgandet om veckovila läkaleds utvidgats. Slutligen har frågan om semester inskrivits i lagen. Bestämmelsen gäller visserligen endast åtminst 4 dagars, men den principiella betydelsen av att semesterbegreppet — d. v. s. ledigheten under viss tid med helt eller delvis bibehållen avlöning — lagligen fastslagits är av utomordentligt stor betydelse.

Även de bestämmelser som speciellt rör kvinnorna ha i varje fall i vissa delar reviderats i en riktning, som motsvarar tidens sociala krav. En kvinnas rätt att vid barnsörd

las den gamla regimen's geschäftsmakare, talriksläckare och sadister. Och mot dessa stå de lugnt kraftmedvetna proletarierna, först och främst jätten Iija (Ivan Tschulewew), den tappra, wotsiga arbetarkvinnan, en de revolutionärernas alma mater (Vera Baranowskaja) och hennes man, den hederlige, grovhuiggne assistenten (A. Tschistjakow).

Filmen bör vara nyttig som en erinran om den ryska revolutionens orsaker. Och väcka hat mot alltjämt härskande korruption och kapringningar.

Ett slags film, som man principiellt hållars med tillfredsställelse, har under förra veckan Orion visat prov på med *Fienden i blodet*. Det är en sexualhygienisk uppbyggingsfilm av tyskt ursprung. Den förelägger vederhäftigt och är även tekniskt välgjord. Dock skulle man yr konstnärligt synpunkt och alltså även med hänsyn till dess propagandaverkan hellre sett, att handlingen koncentrerats omkring ett fall i stället för att som nu ge en rad osammanhängande fragment av många. Men kanske även här censuren så varit framme?

Nils Beyer.

vara befriad från arbete har utökats såtillvida att hon, därest hon med likarintyg kan styrka detta behov, har rättighet — utan att riskera sin plats — att vara ledig upp till 6 veckor i stället för enligt förut gällande bestämmelser endast 14 dagar. Detta är en princip som man skulle önska finge gälla för alla kvinnliga anställningar, i stället för att som nu en barnsörd ofta är liktydig med att platsen förloras.

Emellertid — om möjligheterna till förnyring under de sex tillätna arbetsfröja veckorna säger förslaget ingenting.

Slutligen har den nu gällande nattarbetslagen inryckts under arbetarskyddslagen. Ett förslag från socialdemokratiskt håll att utvidga nattarbetslagens bestämmelser till att omfatta även småindustrier för att därigenom möjliggöra en ratifikation för Sveriges del av Washingtonkonventionen blev av riksdagen avslaget.

Den viktiga frågan om sjukkasferlofen och i samband med denna anordnandet av moderskapstöd har nu nått så långt att sammansatta stats- och lagutskottet fattat ståndpunkt till densamma. Utskottets majoritet har tillstyrkt förslaget. Visserligen väntas en del reservationer, men som reservationstiden utgår fört i slutet av veckan vet man ännu ingenting om hur många av utskottsledamöterna som komma att reservera sig. Utskottet framhåller att man visserligen får räkna med väsentligt ökade utgifter både för sjukkasverksamheten i och för sig och för moderskapsunderstödet, men att dessa utgifter för statsverket komma att i ganska hög grad motverkas genom minskade kostnader för såväl pensionsförsäkring som för den allmänna fattig- och hälsovård.

Her Oscar Olssons motion om en omläggning av kristendomsundervisningen i skolorna i den riktning att den blir helt konfessionslös och inte behöver kränka religions- och samvetsfriheten har med något anordnande formulering återkommit två år i rad och bägge gångerna avslagits av riksdagen. I år hade motionären anvisat en utväg, nämligen att lägga kristendomen under historieuundervisningen för att så kunna få en objektiv framställning av ämnet, i stället för det inympande av teser, som nu hindra barnen från att nå fram till en fri och kritisk uppfattning.

Debatten i första kammaren blev i stort så ofrukterbar som den måste bli, när debattörerna tala en mångfald olika språk. Det kan icke leda till något resultat, när den ena icke kan acceptera motståndarens ståndpunkt att ens sålta kristendomen såsom den fullkomliga sanningen under debatten. Värdet av debatten ifråga tyckes oss ligga däri, att den tydligt visade det omöjliga i att lagstifta för ett ämne som detta, i. o. m. när de bägge metoderna. Där- till är ämnets handling alltför beroende av lärarens personlighet. Man kan aldrig, som en talare påpe-

kade, stifta en lag, som påbjuder en irrelevant lärare att undervisa i en direkt kristig anda men man kan heller inte stifta en lag, som förmår den religiösa läraren att bibringa endast en objektiv kristendomsundervisning. Det tillhör de områden, på vilka staten får finna sig i att icke kunna ingripa.

Riksdagen har beslutat att icke föregripa den utredning om tredje mans rätt till neutralitet i arbetskonflikter, som föregående regering ingått. Därmed har högerens och bondeförbundets factököringsmotioner avslagits. Detta skeddde efter långa och delvis hetriga debatter, från vilka man medförde ett starkt och bestående intryck av det vanskliga i att ens söka nå neutralitet på detta område. Det blir i de flesta fall pindre fråga om neutralitet än om ett ståndpunktstaga för vad man kallar det bestående och för dem som makten hava. Mot högerens krav på skydd för tredje man satts socialdemokraternas upp sin krav på skydd för dem — arbetsledare, verksamheter etc. — som innehava den vanskliga ställningen av mellanhand mellan arbetsgivare och arbetare. De borde icke vid en arbetskonflikt tvingas att intaga en ståndpunkt, som måste vid arbetets återupptagande ställa dem i en skvader gäntemot någondera parten.

Det faktum, att den ena parten ställer sig direkt avvisande till en lagstiftning som denna och att den under sådana förhållanden troligen skulle mer irritera stämningen gentemot tredje man än förskona denne från att dragas in i arbetskonflikter, borde säga dem som framkommit med förslagen, att man under alla förhållanden gör klokast i att invända den utredning, som redan ingått. Det räcker tills vidare med det oroselementet.

Det är aldeles visst, att gör man en översikt över den gångna riksdagen, så skall man finna, att icke ett plenum gått till ända utan till bebatt — ett tecken så godt som nålbeatt på riktningen av den väg vi äro inne på. En av de senaste debatterna gällde tull på frukt och grönsaker under vissa delar av året. Motionen ifråga avslags men kostade statskassen åtskilligt i protokollförande av öndigt tal i bägge kamrarna. Men det är ju aldeles klart att det måste behövas många och vackra ord för att överskylda det faktum att ökad tull på tomat, persilja, blomkål och åtskilliga andra grönsaker, som redan nu äro många förnämnda, icke skulle komma att belasta de breda folklagen men väl stöjda och hjälpa trädgårdssödligen.

Alla vi som nu riva våra morötter och bereda vår sallad efter sista råkostreceptboken glädjas över att riksdagen låtit oss fortsätta med vår rolliga och nyttiga diet. Skulle inte trädgårdssödlarna i längden vara betydligt mera hjälpta med att lära svenska folket att äta frukt och grönsaker i stället för att söka vänja dem av med det.

Läsvärda och aktuella skrifter

I dagens mest brännande sociala frågor.

Ufyll och inlämnd nedanstående kupong:

Samorganisationsförlag. Postfack, Stockholm 11.

Sänd mot postförskott exemplar av:

Greuter Hanna: Den nationalekonomiska betydelsen av kvinnosarbetet	Kr. 0:35
Åsa Åker: Midårslön (Familjettilläg)	0:35
Ingeburg Wain: Den Öppna Dörrens International	0:60
Maja Björkens: Åldrig mera krig (Illustrerad, Sida tusen)	1:50
Med. är Mera Madam: Varifrån komma småraben? (En lärobok med 7 bilder, som barnen kunna läsa)	1:—
Professor Alfred Petroni: Steriliseringfrågan ur raskypnings och social synpunkt	0:75
Maja Björkens: Rationaliseringen och arbetstillheten. (En studie)	1:—

Namn
Adress
Bostadsadress

